

SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS

Ember a természetben műveltségterület Természetismeret 5. évfolyam TANULÓI MUNKAFÜZET

Készítette: Boronkai Dóra

- 3. 1. A vöröshagyma
- 14. 2. A szarvasmarha
- 30. 3. Hazánk éghajlata
- 47. 4. Környezetünk veszélyei és védelme

A KIADVÁNY KHF/4426-14/2008 ENGEDÉLYSZÁMON 2008. 12. 16. IDŐPONTTÓL TANKÖNYVI ENGEDÉLYT KAPOTT.

EDUCATIO KHT. KOMPETENCIAFEJLESZTŐ OKTATÁSI PROGRAM KERETTANTERV

A KIADVÁNY A NEMZETI FEJLESZTÉSI TERV HUMÁNERŐFORRÁS-FEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM 3.1.1. KÖZPONTI PROGRAM (PEDAGÓGUSOK ÉS OKTATÁSI SZAKÉRTŐK FELKÉSZÍTÉSE A KOMPETENCIA ALAPÚ KÉPZÉS ÉS OKTATÁS FELADATAIRA) KERETÉBEN KÉSZÜLT, A SULINOVA OKTATÁSI PROGRAMCSOMAG RÉSZÉKÉNT LÉTREJÖTT TANULÓI INFORMÁCIÓHORDOZÓ. A KIADVÁNY SIKERES HASZNÁLATÁHOZ SZÜKSÉGES A TELJES OKTATÁSI PROGRAMCSOMAG ISMERETE ÉS HASZNÁLATA.

A TELJES PROGRAMCSOMAG ELÉRHETŐ: WWW.EDUCATIO.HU CÍMEN.

FEJLESZTÉSI
PROGRAMVEZETŐ

KERNER ANNA

SZAKMAI BIZOTTSÁG

BALÁZS GÉZA, CHACHESZ ERZSÉBET, HAJAS ZSUZSA, TÓTH LÁSZLÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ

NAGY MILÁN

SZAKMAI LEKTOROK

BALÁZS GÉZA, CHACHESZ ERZSÉBET, HAJAS ZSUZSA, TÓTH LÁSZLÓ

A TANKÖNYVVÉ
NYILVÁNÍTÁSI
ELJÁRÁSBAN
KÖZREMŰKÖDŐ
SZAKÉRTŐK

TANTÁRGYPEDAGÓGIAI SZAKÉRTŐ: DR. SZENYÉRI ZOLTÁN
TUDOMÁNYOS-SZAKMAI SZAKÉRTŐ: DR. TÁNCZOS-SZABÓ LÁSZLÓ
TECHNOLÓGIAI SZAKÉRTŐ: ZARUBAY ATTILA

© BORONKAI DÓRA, 2008

© EDUCATIO KHT., 2008

RAKTÁRI SZÁM:

H-BSZE0502

TÖMEG:

170 GR.

TERJEDELEM:

8,12 A/5 ÍV

A VÖRÖSHAGYMA

A **vöröshagyma** őshazája Ázsiában, egészen pontosan Iránban van. Innen került kb. 5000 évvel ezelőtt Egyiptomba, majd a görögökhöz és a rómaiakhoz. Neve **finnugor** eredetű szó. A XVII. században már külföldi piacokra is termesztették. A Biblia **gyógynövényként** említi. A vadon élő hagymafajok **évelők**. A talajban lévő szerveik áttelelnék, tavasszal ismét kihajtanak, virágokat és termést érlelnek.

A vöröshagyma a **világos, száraz, meleg** helyet kedveli, ahol nedves a talaj, vagy nyáron sok a **csapadék**. Általában jól tűri a hideget, és viszonylag kevés gondozást igényel. Hazánkban fő termőterülete **Makó** és környéke, de szinte mindenütt megterem.

Föld alatti része a **bojtos mellékgökérzet**, amely nagyjából azonos hosszúságú és vastagságú gyökerekből áll. Földben lévő szára a **tönk**, amelyen hagymalevelek és buroklevelek vannak. A **hagymalevelek** vastagok, hússak, nedvdúsak és fehér színűek. Ezek raktározzák a tápanyagot. A **buroklevelek** szárazak, vékonyak, viaszosak, álta-

lában vörös színűek, védik a hagymaleveleket. A vöröshagyma föld feletti **levelei** és a virágot tartó **szára** belül üreges, csöszzerű, kívülről viaszréteg vonja be. A zöldesfehér **virágzat** gömb alakú, a megporzás után **toktermések** képződnek.

A vöröshagyma teljes kifejlődéséhez **három évre** van szükség. Az első évben a magokból nyárra **dughagymák** fejlődnek. Ezeket ősszel felszedik, szárítják, és a következő év tavaszán ismét a földbe ültetik. Ezek a második nyáron nagy hagymákká nőnek, amelyekről ősszel leszáradnak a levelek. Ezeket újra felszedik. A magtermesztés céljából a második év őszen kiszedett hagymafejeket a harmadik év tavaszán ismét elültetik, s ekkor fejlődik a növényen a gömb alakú virágzat és termés.

A vöröshagyma egész éven át használható ételeink ízesítésére, de a legtöbb fajtája nyersen is fogyasztható. Sok **C vitamint, cukrot, ásványi anyagot** tartalmaz. Jellegzetes illatát, csípős ízet magas **illóolajtartalma** okozza. Fogyasztása egészséges, mindenki számára ajánlott.

FELADATLAP

- ☺ 1. A cím alapján miről fog szólni a szöveg?
- ☺ 2. Fogalmazz meg egy olyan alcímet a szöveghez, mely részletesebben utal az olvasmány témájára!
3. Húzd alá, melyik alcím fogalmazza meg leginkább a szöveg várható információit?

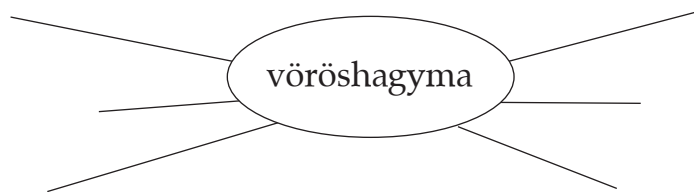
A vöröshagyma eredete

A vöröshagyma tulajdonságai, termesztése, felhasználása

A vöröshagyma és a fokhagyma

Makó és környéke

4. Készíts jelentéstérképet arról, ami a vöröshagymáról eszedbe jut!

5. Eddigi ismereteid alapján idézd fel, mit jelentenek a szövegben lévő szakkifejezések! Hol találkozta velük?

gyökér:

szár:

virág:

levél:

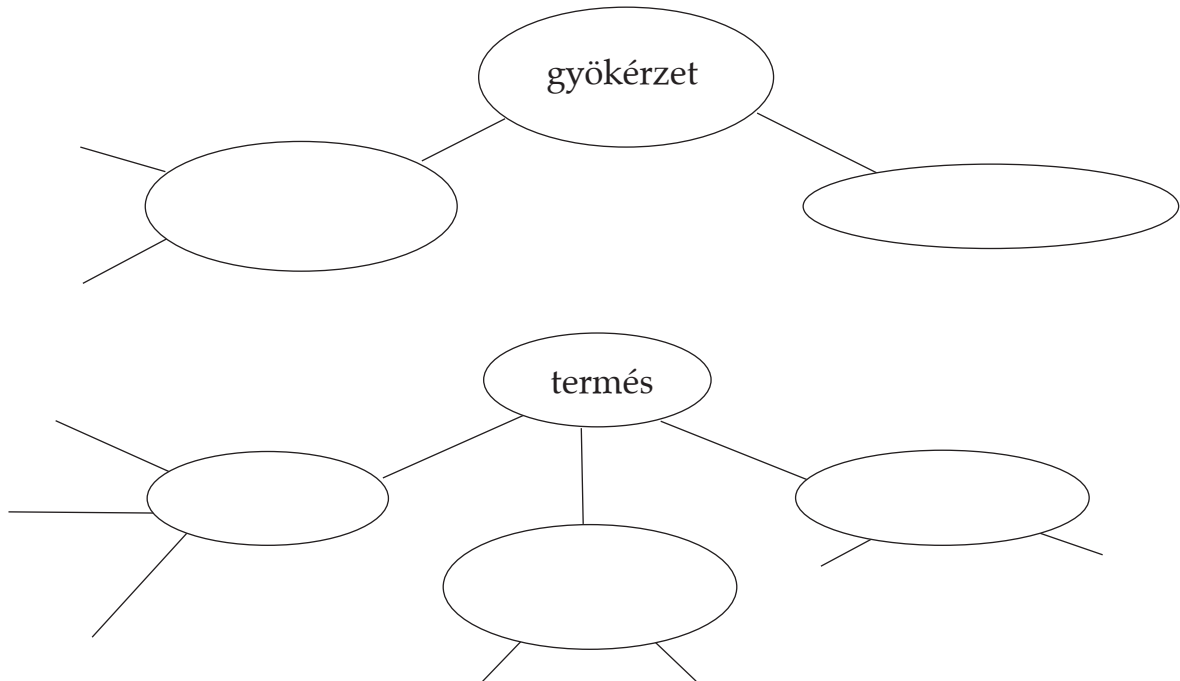
termés:

☺ 6. Mi a különbség az alábbi fogalompárok között?

gyökér – gyökérszet

virág – virágzat

◆ 7. Milyen altípusai vannak az alábbi fogalmaknak? Az egyes típusokra példákat is keress és ábrázold az alábbi fűrtábrán! A többi fogalomhoz készíts önálló ábrát! Fogalmak: gyökérszet, szár, virág, levél, termés.

8. Párosítsd az alábbi témákat a szöveg bekezdéseivel!

a vöröshagyma felhasználása:

a vöröshagyma élőhelye:

a vöröshagyma részei:

a vöröshagyma származása, általános jellemzői:

a vöröshagyma fejlődése:

◆ 9. Határozd meg röviden az egyes bekezdések témáját!

1.
2.
3.
4.
5.

Az első csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

10. Szótár segítségével értelmezd az alábbi, ismeretlen fogalmakat!

finnugor:

gyógynövény:

évelő:

11. Hogyan és mikor került hazánkba a vöröshagyma?

.....

◆ 12. Egészítsd ki az alábbi mondatot a fölérendelt fogalommal és a megkülönböztető jeggyel!

A vöröshagyma olyan (fölérendelt fogalom), melynek

..... (megkülönböztető jegy) is régóta ismert.

A második csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

13. Fogalmazz meg három kérdést, amelyre a második bekezdés választ ad!

1.
2.
3.

A harmadik csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

14. Gyűjtsd össze a vöröshagyma föld alatti és feletti részeit a harmadik bekezdésben olvasottak alapján!

föld feletti részek	föld alatti részek

◆ 15. Egészítsd ki az alábbi meghatározásokat!

A tönk olyan (fölérendelt fogalom), amelyen hagymalevelek és buroklevelek vannak.

A hagymalevél olyan levéltípus, mely
(megkülönböztető jegy).

A (fogalom) olyan gyökértípus, mely azonos hosszúságú és vastagságú gyökerekből áll.

16. Készíts önálló meghatározást a buroklevél jellemzőinek összefoglalására!

A buroklevél olyan (fölérendelt fogalom), mely
(megkülönböztető jegy).

17. Töltsd ki az alábbi táblázatot!

	HAGYMALEVÉL	BUROKLEVÉL
vastagság		
nedvességtartalom		
szín		

- ◆ 18. Keresd ki az alábbi mondatok olyan szavait, melyek az előző mondatban már említett információra vonatkoznak! Határozd meg azt is, hogy melyik említett szóra utalnak!

„Földben lévő szára a tönk, amelyen a hagymalevelek és a buroklevelek vannak. A hagymalevelek vastagok, húsosak, nedvdúsak, fehér színűek. Ezek raktározzák a tápanyagot.” utaló eszközök:

amire vonatkoznak:

19. Állapítsd meg, igazak-e a harmadik bekezdésre vonatkozó állítások! A hibás mondatokat javítsd ki!

A vöröshagyma gyökérzete mélyen a talajba nyúlik.

.....

Termése toktermés.

.....

A burokleveleket a hagymalevelek védik.

.....

Földben lévő szára a torzsa.

.....

Virágzata zöldesfehér színű.

.....

A buroklevelek tartalmazzák az ásványi anyagokat.

.....

A negyedik csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

20. Keresd ki a negyedik bekezdés tételmondatát!

.....

21. Jelöld a bekezdésben, mely mondatok fogalmazzák meg, hogy mi történik a vöröshagyma fejlődése során az egyes években!

22. A folyamatábra elemzésével mutasd be a vöröshagyma fejlődési szakaszait! Mi történik az első, a második, és a harmadik évben? Használd a tanult szak kifejezéseket!

1.

2.

3.

☺ 23. A szövegben leírtakon kívül hogyan termeszthető még a vöröshagyma?

.....

24. Gyűjtsd össze a fokhagyma jellemzőit saját tapasztalataid alapján és kézikönyvek segítségével! A jellemzés szempontjai:

származása:

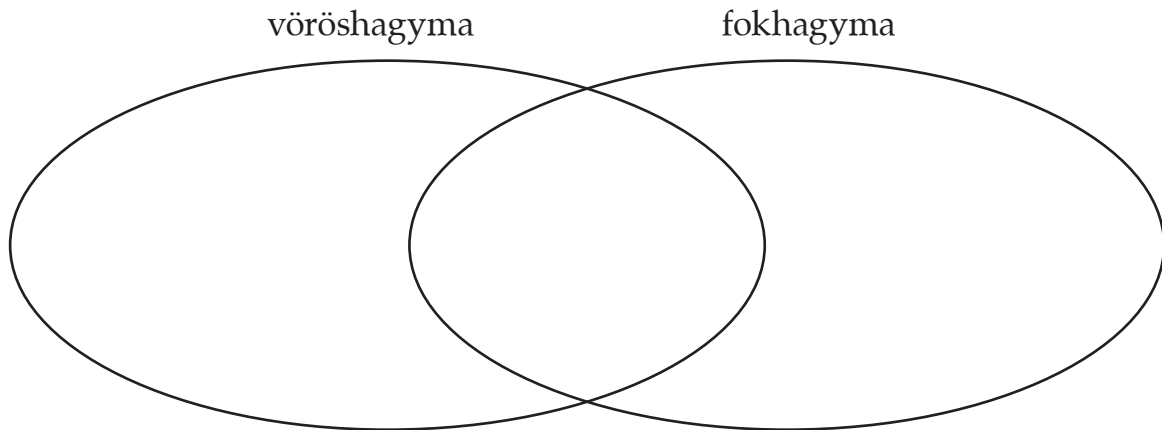
élőhelye:

részei:

kifejlődése:

felhasználása:

25. Hasonlítsd össze a vöröshagymát és a fokhagymát! Hasonló és különböző tulajdonságaikat az alábbi halmazok segítségével ábrázold!

Az ötödik csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

26. Egészítsd ki saját tapasztalataid és az olvasottak alapján az alábbi állításokat!

A vöröshagyma egészséges, mert

A vöröshagyma sokféleképpen felhasználható:

Párokban alkossatok szövegeket az alábbi szempontok szerint!

☺ 27. Alkoss érvelő szöveget! A címek:

A hagyma elsősorban fűszernövény; vagy: A hagyma elsősorban gyógynövény

◆☺ 28. Mutatkozz be a vöröshagyma nevében egyes szám első személyű fogalmazással idegenek számára, akik semmit nem tudnak rólad!

◆☺ 29. Készítsetek bemutatkozó párbeszédet, melyben a vöröshagyma és a fokhagyma a szöveg szempontjai alapján ismerkedik egymással!

Oldd meg önállóan az alábbi összefoglaló feladatokat!

30. Készíts vázlatot a növények leírásakor tanult séma felhasználásával!

1.

2.

3.

3.1.

3.1.1.

3.1.2.

3.1.3.

3.1.3.1.

3.1.3.2.

3.2.

3.2.1.

3.2.2.

3.2.3.

3.2.4.

4.

4.1.1.

4.2.2.

4.3.3.

5.

5.1.

5.2.

- ◆ 31. Mi az a szempont, amellyel kiegészítenéd a vöröshagymáról szóló szöveget? Gondolj a fejes káposztánál tanultakra!
-

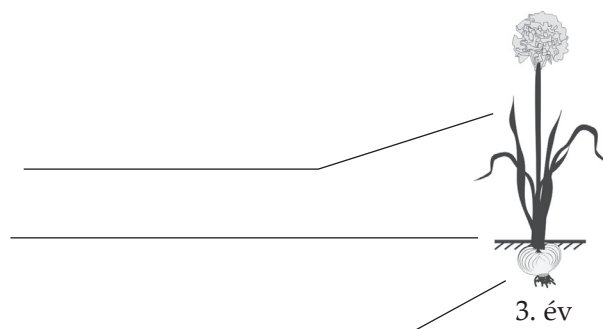
32. Ellenőrző táblázat

Előzetes ismereteidre és az órán tanultakra támaszkodva töltsd ki az alábbi táblázatot!

	paprika	sárgarépa	fejes káposzta	vöröshagyma
Egynyári, kétnyári vagy évelő növény?				
Milyen a gyökérzete?				
Mely szervét fogyasztjuk?				
Hogyan nevezük a termését?				

33. Ellenőrző feladat

Nevezd meg a vöröshagyma vonallal jelzett szerveit!

ÉRTÉKELŐLAPOK

1. Egészítsd ki az alábbi egyéni értékelőlapot, és töltsd ki a táblázatot!

1.1. Mondatkiegészítés

A legfontosabb dolog, amit megtanultam

.....

Ami a leginkább tetszett.....

.....

Ami leginkább problémát okozott

.....

Akitől a legtöbbet tanultam

.....

Amit még szeretnék tudni a témáról

.....

1.2. Táblázat kitöltése:

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
A fűrtábra készítésében sok hasznos ötlettel vettem részt.			
Figyelmesen elolvastam a rám eső szövegrészeket.			
Átgondoltam, hogyan építsem fel mondanivalómat, hogy társaim minél jobban megértsék.			

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
Figyelmesen meghallgattam a többiekét.			
Rákérdeztem arra, amit nem értettem.			
Aktívan vettem részt a gyakorlati feladatokban.			

2. Egészítsd ki az alábbi csoportértékelő lapot!

A csoport neve:

A csoporttag neve:

Ma dolgozott

a leghatékonyabban a csoport jó teljesítményéért.

Ma volt a legeggyütműködőbb.

Ma volt a csoport vezetője.

Ma nagyon jó hozzászólásai voltak.

Ma magyarázata volt a legvilágosabb.

Csoportunk jól csinálta

A csoport munkájában problémát okozott

.....

Hogy jobbak legyünk, figyelniük kell arra, hogy

.....

A SZARVASMARHA

A **szarvasmarhát** kb. 9000 évvel ezelőtt háziasították. Kezdetben igavonásra használták, később a húzáért és a tejéért kezdték tenyészteni. A napjainkban tartott sokféle szarvasmarhának a tudomány szerint két őse volt. Az egyik a hosszú szarvú **őstulok**, a másik a rövid szarvú **vadtulok**. A nagy testű és nagy tömegű állatok az 1600-as évekig vadon éltek, meggörbült szarvuk volt.

A szarvasmarhát ma már **istállóban** tartják, ahol védik az időjárás változásaitól. A tágas, szellőztethető hely számára a legmegfelelőbb, ahol kellő gondozásban részesül. Tartásának egy másik formája az **alpi tehenészet**. Ebből az állatfajtából a legtöbb **Indiában** él, ahol a hindu vallás alapján szent állatnak tekintik. Húsát nem fogyasztják, csak a tejéért tartják. Hazánkban gyakori a **magyar tarka** szarvasmarha. Az ősi magyar **szürkemarha** mára csak nemzeti parkjainkban él.

A ma élő szarvasmarha **450-700 kg** tömegű állat. Fő testrészei: a fej, a nyak, a törzs, a farok és a végtagok. **Feje** nagy, kúp alakú, az arc felé hegyesedő. Homlokán két **szarv** van. Ez a homlokcsont nyúlványa, melyen a bőr elszarusodott. Ezt nevezzük **tülok**nek. Az elpusztult állatról a tülok lehúzható. A száj felső ajka szőrtelen, kemény, nedves bőrű, nyelve érdes. A szarvasmarha hangja a bögés. Nyaka rövid, erős, a rajta lévő megnyúlt bőr a **lebeny**. Testét sima, rövid, változó színű és mintázatú szőr borítja. **Gerinces** állat, mert a fejétől a farkáig gerincoszlop húzódik, testét csontos váz szilárdítja. **Törzse** hengeres, hosszú **farka bojtban** végződik. Ez segíti a rovarok elhajtását. A szarvasmarhának erős, oszlopszerű lába van.

A lábak 4-4 ujjban végződnek, melyek végén pata van. Két-két ujja éri a talajt, a másik kettő csökevényes. **Páros ujjú patás** állat.

Érdes nyelvvel a füvet csomóba fogja, majd ezt a fűcsomót egy fejrándítással letépi. A növényi táplálékot hiányos fogazatával megőrli. **Metszőfogai** és **redős felületű zápfogai** vannak. Szemfogai nincsenek. A tápanyag a **négyrétegű, összetett gyomorba** kerül. Először a bendőbe, majd a recés gyomorba. Itt megkezdődik az emésztés, de a bendő tartalmát a pihenő állat felböfögi, és újra megrágja. Ez a folyamat a **kérődzés**. A nyelés után a tápanyag a szájrétű, majd onnan az oltógyomorba kerül, ahol befejeződik az emésztés.

A szarvasmarha **emlős** állat, kicsinyeit borjaknak nevezzük. A szarvasmarha **borjait** elevenen hozza világra. Általában egy, ritkábban kettő borjat ellik. Kicsinyei fejlettek, a tehén emlőiből táplálkoznak. A család tagjai: a nőstény állat a **tehén**, a hím a **bika**, a fiatal állat a **borjú**. Az ivartalanított hím állat a **tinó**, kifejlődve **ökör** a neve. A még nem ellett fiatal tehenet **üszőnek** hívják.

A szarvasmarhát elsősorban **tejéért**, **húzáért** tenyésztik, utóbbi a kevés zsír miatt fontos élelmiszer. Szinte minden részét felhasználják. **Véréből** gyógyszer, **faggyújából** kenőanyagot, **csontjából** ragasztót és takarmánylisztet, **szarvából** dísz tárgyakat és gombokat, **bőréből** ruházati cikkeket készítenek. Napjainkban jelentkező **betegsége** (a kergemarha-kór) miatt, amely az emberre nézve is veszélyes lehet, több példányát is elpusztították. Tejét forralva, pasztörözve szabad biztonsággal fogyasztani.

FELADATLAP

Oldjátok meg közösen az alábbi feladatokat!

- ☺ 1. A cím alapján miről fog szólni a szöveg?
- ◆ 2. Fogalmazz meg egy olyan alcímet a szöveghez, mely részletesebben utal az olvasmány témájára!

-
3. Húzd alá, melyik alcím fogalmazza meg leginkább a szöveg várható információit?

*Miért hasznos állat a szarvasmarha?
A szarvasmarha életmódja és testi jellemzői
A szarvasmarha és a házisertés különbségei
A hindu vallás és a szarvasmarha*

4. Készíts jelentéstérképet arról, ami a szarvasmarháról eszedbe jut!

5. Eddigi ismereteid alapján idézd fel, mit jelentenek a szövegben lévő szakkifejezések! Hol talákoztál velük?

gerinces:

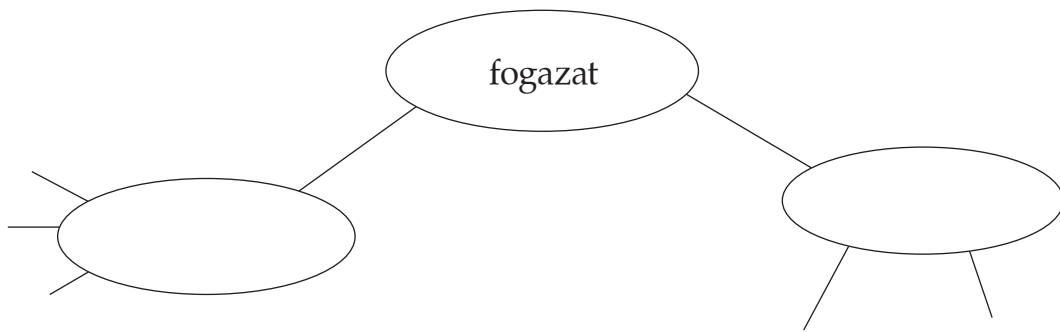
emlős: :

fogazat: :

páros ujjú patás: :

ellés:

6. Milyen altípusai vannak a fenti fogalmaknak? Ábrázold az alábbi fűrtábrán!

7. Párosítsd az alábbi témákat a szöveg bekezdéseivel!

a szarvasmarha vadon élő ősei, háziasítása:

a szarvasmarha táplálkozása és szaporodása:

a szarvasmarha hasznosítása, betegségei:

a szarvasmarha testfelépítése:

a szarvasmarha élőhelye:

◆ 8. Határozd meg röviden az egyes bekezdések témáját!

1.

2.

3.

4.

5.

Az első csoport tagjaival közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

9. Szótár segítségével értelmezd az alábbi, ismeretlen fogalmakat!

háziasítás:

igavonás:

őstulok:

vad tulok:

10. Válaszolj az alábbi kérdésekre!

Mikor háziasították a szarvasmarhát?

.....

Meddig éltek vadon a mai állatok ősei?

.....

Mikor és hol pusztult ki az utolsó vadon élő tulok Európában?

.....

◆ 11. Egészítsd ki az alábbi mondatot a fölérendelt fogalommal és a megkülönböztető jeggyel!

A szarvasmarha olyan (fölérendelt fogalom),

melynek (megkülönböztető jegy) őse is volt.

12. Következtess a válaszokra a szöveg és a kép alapján!

Melyik ősére hasonlít inkább a háziasított szarvasmarha?

.....

Mely háziállatainknak voltak még vadon élő ősei?

.....

A második csoport tagjaival közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

13. Válaszolj az alábbi kérdésekre a második bekezdés alapján!

Hogyan tartják a szarvasmarhát?

Hol él a legtöbb szarvasmarha?

Milyen fajtái élnek hazánkban?

Mi a különbség a kétféle tartási mód között?

Mit jelent, hogy a szarvasmarha szent állat?

Hol él az ősi magyar szürkemarha?

- ◆ 14. Keresd ki az alábbi mondat olyan szavait, melyek a megelőző tagmondatban már említett információra vonatkoznak! Határozd meg azt is, hogy melyik említett szóra utalnak! Lehetséges utaló eszközök: névmás, fölérendelt fogalom, igei személyrag, birtokos személyjel.

„Ebből az állatfajtából a legtöbb Indiában él, ahol a hindu vallás miatt szent állatnak tekintik.

Húsát nem fogyasztják, csak a tejéért tartják.”

utaló eszközök:

amire vonatkoznak:

15. Könyvtár használatával, értelmező szótár segítségével töltsd ki az alábbi táblázatot!

az állat fajtája	a csorda neve	az őrző neve
		csikós
	nyáj	
		kondás
szarvasmarha		

A harmadik csoport tagjaival közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

- ◆ 16. Keresd ki a harmadik bekezdés tételmondatát! Válaszodat indokold!

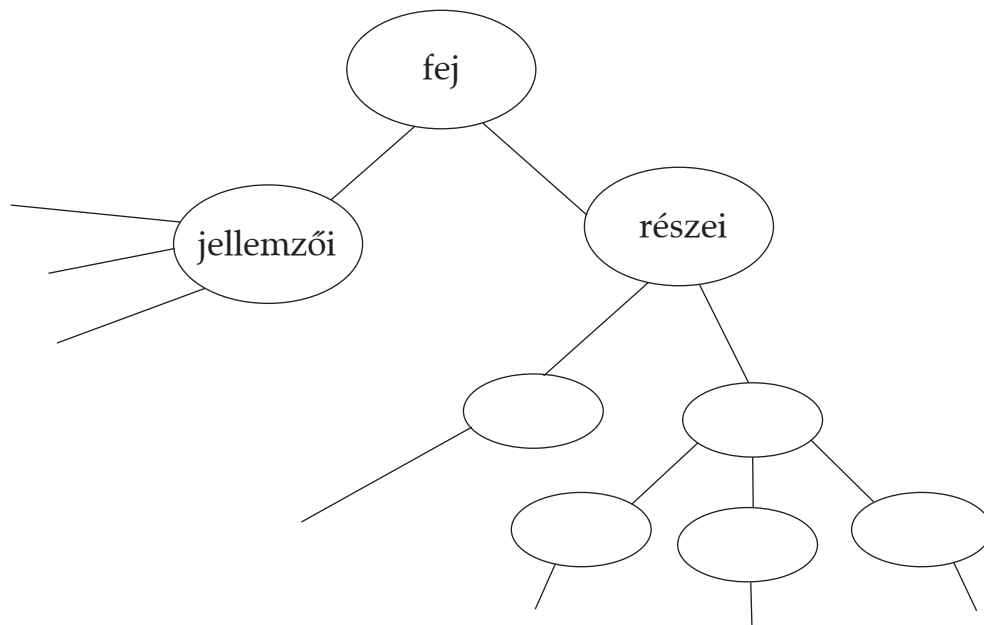
Tételmondat:

Indoklás:

17. Keresd ki a harmadik bekezdés kulcsszavait!

.....

- ◆ 18. Gyűjts össze a kulcsszavakhoz kapcsolódó fogalmakat, és ábrázold a közöttük lévő kapcsolatokat fűrtábra készítésével!

19. Egészítsd ki az alábbi meghatározásokat!

A lebeny olyan megnyúlt bőr, amely a
(megkülönböztető jegy) található.

A csökevényes olyan (főlérendelt fogalom), mely a pata
két rövidebb ujjára jellemző.

A (meghatározandó fogalom) olyan elszarusodott bőr,
amely a homlokcsont nyúlványán található.

◆ 20. Készíts önállóan meghatározást az alábbi fogalmakhoz!

A bojt

A pata

Az elszarusodott

A nyúlvány

21. Állapítsd meg, igazak-e a harmadik bekezdésre vonatkozó állítások! A hibás mondatokban húzd alá a hibát és javítsd ki!

A gerinces azt jelenti, hogy az állat testét a fejétől a farkáig gerincoszlop szilárdítja.

A szarvasmarha páratlan ujjú patás állat.

A szarvon lévő elszarusodott bőr a tulok.

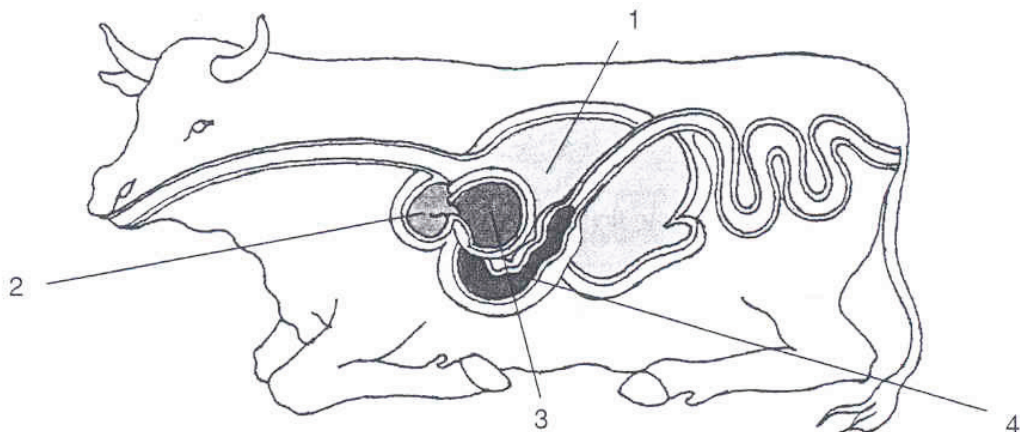
Farkának nagy szerepe van a rovarok elhajtásában.

Az állat szarva a homlokcsont hosszú, meggömbült nyúlványa.

Feje nagy, henger alakú.

A negyedik csoport tagjaival közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

☺ 22. A negyedik bekezdés kulcsszavainak kikeresésével mutasd be a szarvasmarha táplálkozási folyamatát! Fogalmazásodhoz használd az ábrát is! A kulcsszavakat párosítsd az ábra számozott részeivel!

1.
2.
3.
4.

23. Töltsd ki a táblázatot a múlt órán tanultak és a negyedik bekezdés szövege alapján! Az összehasonlítás után válaszolj a kérdésekre!

teljes fogazat	hiányos fogazat

☺ 24. A szöveg és a fenti táblázat alapján következtess az alábbi kérdésekre!

Milyen összefüggés van a szarvasmarha fogazata és emésztése között?

Miért különbözik egymástól a szarvasmarha és a sertés zápfogainak felülete?

◆ 25. Készíts felosztásokat a meghatározott szempontok szerint a szarvasmarha elnevezéseiről!

A szarvasmarha aszerint, hogy milyen nemű, lehet

..... és

A hím szarvasmarha aszerint, hogy milyen korú, lehet

..... és

A nőstény szarvasmarha aszerint, hogy ellett-e már, lehet

..... és

Az ivartalanított hím aszerint, hogy milyen korú, lehet

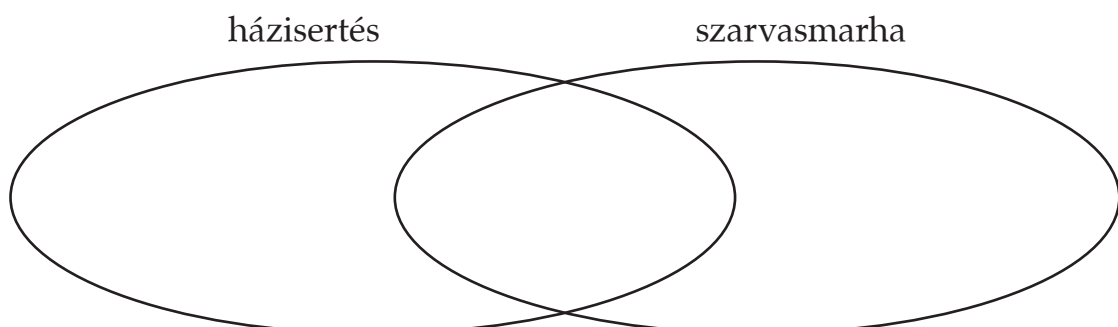
..... és

26. A múlt órán tanultak, a szöveg információi és eddigi ismereteid alapján töltsd ki a táblázatot!

szempont	hájisertés	szarvasmarha
származása		
élőhelye		
testfelépítése		
táplálkozása		
szaporodása		
hasznosítása		

27. A múlt órán tanultak, a szöveg információi és eddigi ismereteid alapján helyezd el az alábbi fogalmakat a megfelelő halmazban!

1. hiányos fogazat, 2. emlős, 3. mindenevő, 4. gerinces, 5. párosujjú patás, 6. teljes fogazat, 7. kérődzés, 8. tej, 9. hús, 10. szemfog

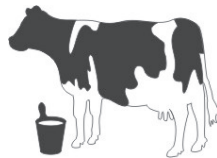

Az ötödik csoport tagjaival közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

28. Kösd össze a hatodik bekezdés egymással kapcsolatban álló fogalmait!

a) faggyú	1. dísz tárgyak
b) szarv	2. élelmiszerek
c) bőr	3. takarmányliszt
d) csont	4. ruha
e) vér	5. gomb
f) tej	6. ragasztó
	7. kenőanyag
	8. gyógyszer

29. Nevezd meg, milyen folyamatokat ábrázolnak az egyes képek! Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi ábrákat!

Sorrend:

30. Sorolj fel tejtermékeket és húzd alá azokat, melyeket a családod rendszeresen fogyaszt!

.....

◆☺ 31. Könyvtár segítségével és kísérlet alapján válaszolj az alábbi kérdésekre!

Hogyan készítették régen a különböző tejtermékeket? (pl. túró, vaj, kefir)
Hogyan változott ez meg az idők folyamán napjainkig?

Milyen szólásokat és közmondásokat ismersz, melyek a tejjel és a szarvasmarhával kapcsolatosak? Honnan erednek?

Készítsetek otthon túrót! Figyeld meg és meséld el, hogy milyen fázisai vannak a tej átalakulásának!

Csoportosan vagy párokban dolgozva oldjátok meg az alábbi feladatokat!

- ☺ 32. Fogalmazz meg reklámszövegeket a tej és tejtermékek vagy a marhahús fogyasztásának hasznosságáról!
- ◆ 33. Készíts elbeszélést! A felkészüléshez használd a könyvtárat, vagy idézd fel egy kirándulás emlékeit! Az alábbi címek közül választhatsz:

A kergemarha-kór

A gulyásleves elkészítése (leírás vagy élménybeszámoló)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Oldd meg önállóan az alábbi összefoglaló feladatokat!

34. Készíts vázlatot az állatok leírásakor tanult séma felhasználásával!

1.

2.

3.

3.1.

3.2.

3.3.

3.4.

3.5.

4.

4.1.

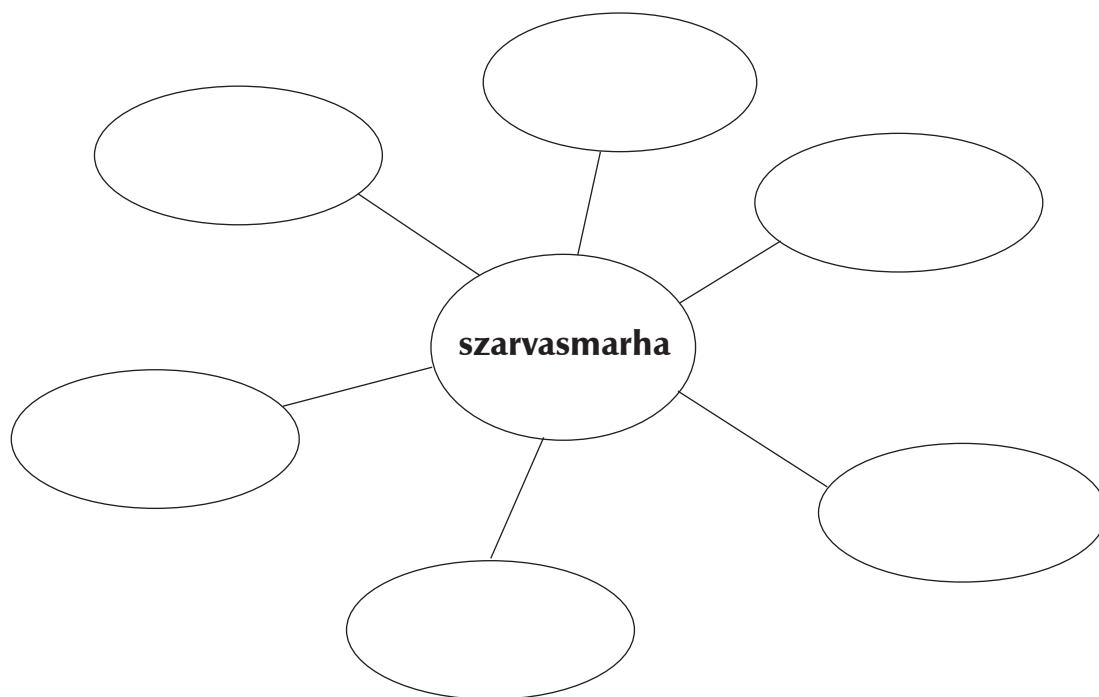
4.2.

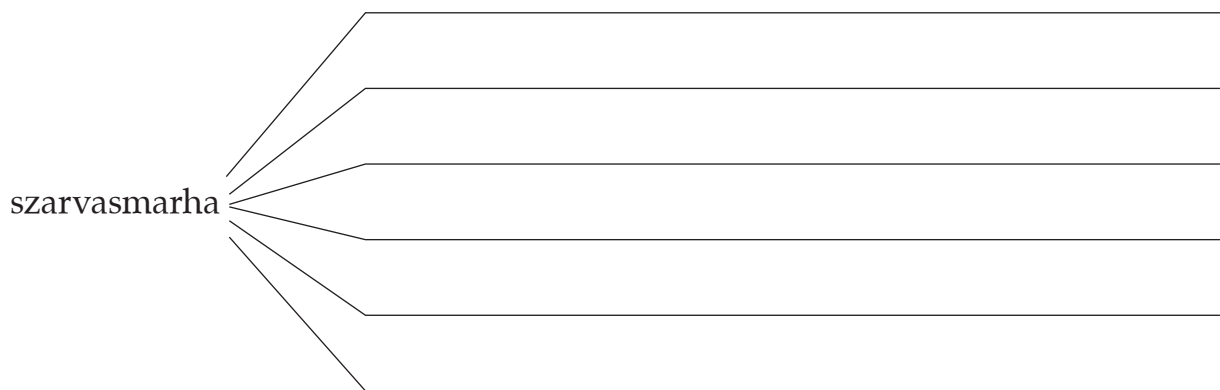
5.

6.

7.

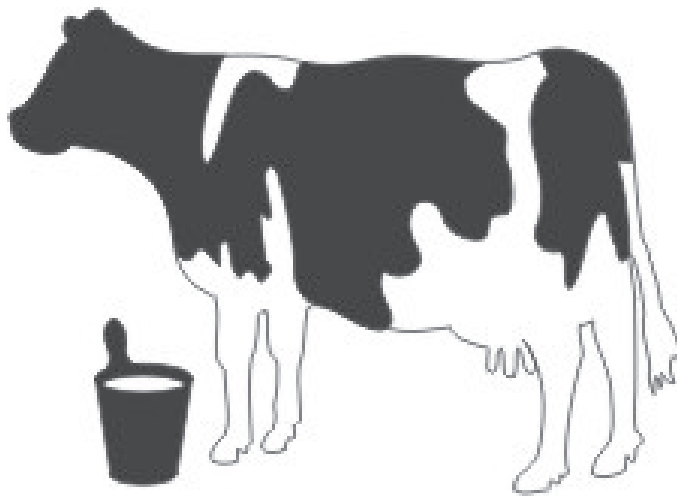
35 Készíts jelentéshálót, gondolatterképet vagy fürtábrát a tanultak összefoglalásáról!

- ◆ 36. Az alábbi ábra felhasználásával nevezd meg a szarvasmarha fő testrészeit! Ha tudod, egészítsd ki az ábrát további testrészek megnevezésével!

fej, nyak, test, pata, bojt (szarv, tőgy, farok...)

37. Az órán tanultak és előzetes tudásod alapján töltsd ki az ellenőrző táblázatot! (A lóra vonatkozó jellemzőkhöz kérj tanári segítséget vagy használd a tankönyvedet!)

szempont	hásisertés	szarvasmarha	ló
őse			
végtagjai			
fogazata			
gyomra			
táplálkozása			
szaporodása			
elnevezései			

ÉRTÉKELŐLAPOK

1. Egészítsd ki az alábbi egyéni értékelőlapot, és töltsd ki a táblázatot!

1.1. Mondatkiegészítés

A legfontosabb dolog, amit megtanultam

.....

Ami a leginkább tetszett.....

.....

Ami leginkább problémát okozott

.....

Akitől a legtöbbet tanultam

.....

Amit még szeretnék tudni a témáról

.....

1.2. Táblázat kitöltése:

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
A fűrtábra készítésében sok hasznos ötlettel vettem részt.			
Figyelmesen elolvastam a rám eső szövegrészeket.			
Átgondoltam, hogyan építsem fel mondanivalómat, hogy társaim minél jobban megértsék.			

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
Figyelmesen meghallgattam a többiekét.			
Rákérdeztem arra, amit nem értettem.			
Aktívan vettem részt a gyakorlati feladatokban.			

2. Egészítsd ki az alábbi csoportértékelő lapot!

A csoport neve:

A csoporttag neve:

Ma dolgozott a leghatékonyabban a csoport jó teljesítményéért.

Ma volt a legeggyütműködőbb.

Ma volt a csoport vezetője.

Ma nagyon jó hozzászólásai voltak.

Ma magyarázata volt a legvilágosabb.

Csoportunk jól csinálta

A csoport munkájában problémát okozott

.....

Hogy jobbak legyünk, figyelniünk kell arra, hogy

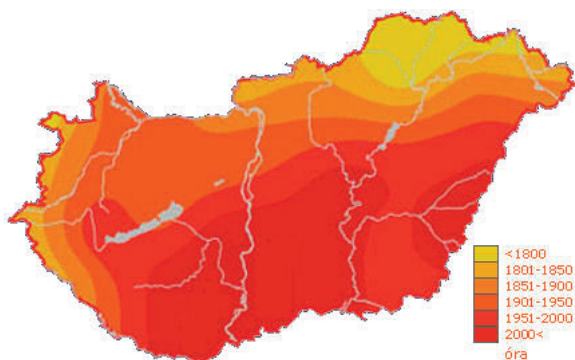
.....

HAZÁNK ÉGHAJLATA

Hazánk az északi **mérsékelt** éghajlati övben, a **kontinentális** éghajlaton fekszik. Az éghajlat általános jellemzői: négy évszak váltja egymást, meleg a nyár, hideg a tél, a csapadék mennyisége közepes. A kis terület ellenére jelentős különbségek vannak az egyes országrészek, tájak éghajlata között.

Az éghajlati elemek közül először a **napsugárzást**, az évi napsütéses órák számát, valamint a januári és a júliusi középhőmérsékletet vizsgáljuk.

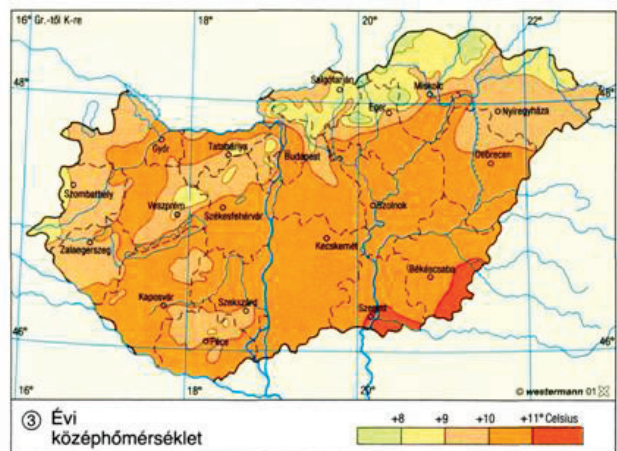
Évi napsütés

A piros színnel jelzett területeken a **napsütéses órák száma** 2100-2200 óra. Ez az Alföld dél, délkeleti része. Északi és nyugati irányba haladva a napsütéses órák száma csökken 1800 óráig. Mindez az éghajlati hatásoknak és a felszíni formák változásának is köszönhető. A Dunántúli-dombság és az Alpokalja felszínének egy része dombvidék, az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység területe hegyvidék. Az éghajlati hatások közül a délről érkező mediterrán, a nyugatról tapasztalható óceáni, valamint az észak, északke-

let irányából érkező szárazföldi hatás egyaránt módosító tényezők.

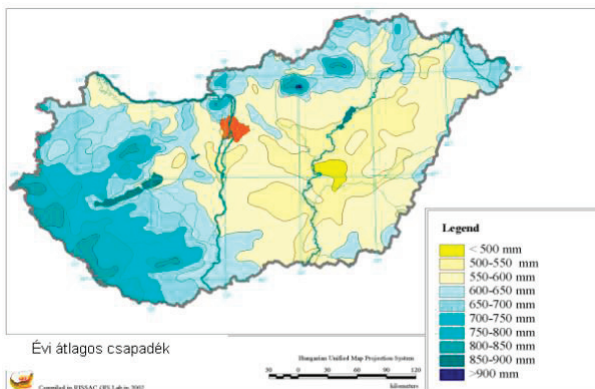
Mindezt alátámasztja az évi átlaghőmérsékletet bemutató tematikus térkép is. Az évi átlaghőmérséklet 10-11 fok, a januári -1 és -5 fok között, míg a júliusi 18-23 fok között van.

Az évi középhőmérséklet és a felszíni formák között szoros összefüggés van. Minél nagyobb egy hely tengerszint feletti magassága, annál kisebb a felmelegedés. Átlagosan 200 méterenként egy Celsius fokot csökken a hőmérséklet.

Az évi **csapadékmennyiséget** ábrázoló éghajlati térkép az eddigiek elentétét mutatja.

Évi csapadékmennyiség

(Forrás: http://www.hidrologia.hu/ovgytata/25/2szekcio/250224_elemei/image004.jpg)

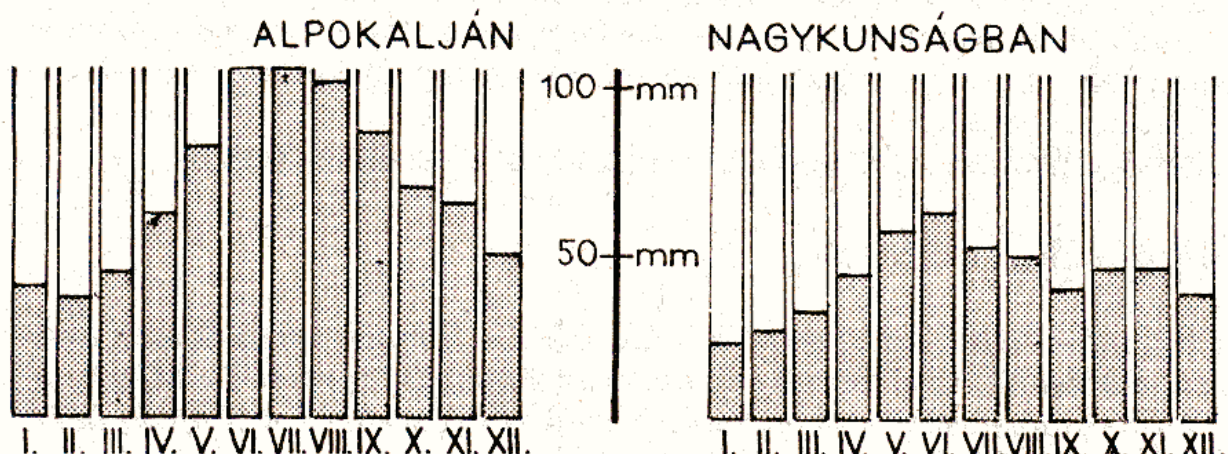
A legszárazabb részek az ország középső és keleti területei, ahol a csapadék mennyisége 500-700 mm között van. A Nagykunság területén az 500 mm-t is alig éri el, illetve ez alatt van. Ha húzamosabb ideig nincs csapadék, **aszályról** beszélünk ilyenkor kiszárad a talaj, vas-

tag repedések keletkeznek, a növények elpusztulnak. Ez ellen öntözéssel lehet védekezni, a csatornák vizét vezetik az öntözőberendezésekhez. Nyugat, észak, északnyugat felé haladva nő a csapadék mennyisége, s meghaladhatja a 800 mm-t is. Változik a felszíni forma, hiszen az alföldi tájakról a domb- és hegyvidékek felé közelítünk. **Legcsapadékosabb** az Alpokalja és a Dunántúli-dombság nyugati pereme. Mindez nyugatról, az Atlanti-óceán irányából érkező hűvös, páradús légtömegnek is köszönhető. Jól szemlélteti az eddigieket a következő ábra. Az oszlopdiagram a csapadék havonkénti eloszlását mutatja a legcsapadékosabb és legszárazabb tájunkon.

Hazánk jellemző szélirányai

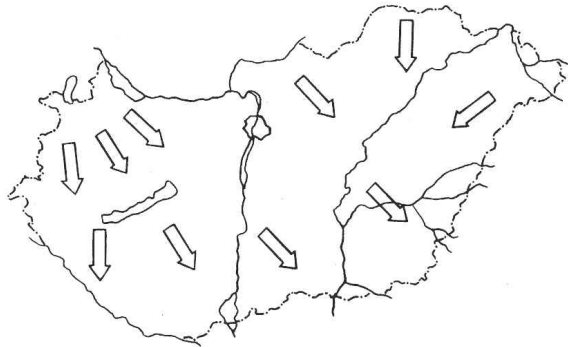
A **népi megfigyelések** alapján a június 8-i eső hosszú, negyven napos esőzést jelent. Ennek oka, hogy a nyugat felől érkező páradús légtömegek megrekednek a medencében, és hatásukra csapadékos időjárás alakul ki.

Végül vizsgáljuk meg azt a tematikus térképet, mely hazánk jellemző **szélirányait** mutatja.

Hazánk jellemző szélirányai

A térképen jól látszik, hogy a jellemző szélirány a Dunántúlon és a Duna-Tisza között az **észak-nyugati**. Ez szállítja az óceáni nedves légtömegeket. Hazánk

északi részén és a Tiszántúlon megjelenő **északi, északkeleti** szél száraz, hűvös levegőt hoz.

A **népi megfigyelések** alapján a június 8-i eső hosszú, negyven napos esőzést jelent. Ennek oka, hogy a nyugat felől érkező páradús légtömegek megrekednek a medencében, és hatásukra csapadékos időjárás alakul ki.

FELADATLAP

Oldjátok meg közösen az alábbi feladatokat!

- ☺ 1. A cím alapján miről fog szólni a szöveg?
- ◆ 2. Fogalmazz meg egy olyan alcímet a szöveghez, mely részletesebben utal az olvasmány témájára!

3. Húzd alá, melyik alcím fogalmazza meg leginkább a szöveg várható információit?

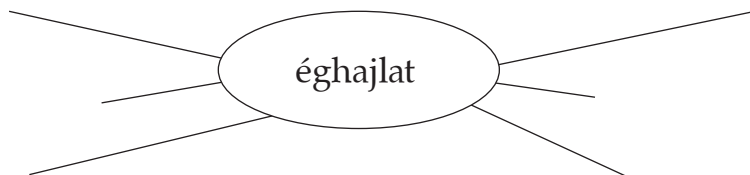
Hazánk időjárása

Az éghajlat és a felszínformák összefüggései

A napsugárzás, a hőmérséklet, a csapadék és a szél hazánkban

Az aszály káros következményei

4. Készíts jelentéstérképet arról, ami az éghajlatról elsőre eszedbe jut!

5. Eddigi ismereteid alapján idézd fel, mit jelentenek a szövegben lévő szakkifejezések! Hol találkoztál velük?

évszak:

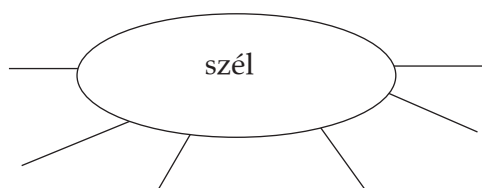
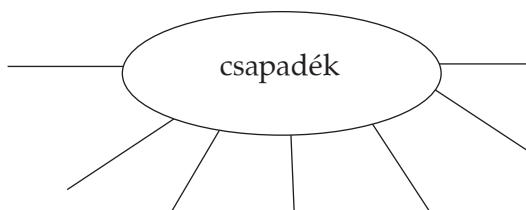
csapadék:

napsugárzás:

hőmérséklet:

szél:

- ◆ 6. Milyen altípusai vannak a fenti fogalmaknak? Ábrázold az alábbi fűrtábrán!

7. Állapítsd meg, és jelöld x jellel a csapadékfajták és a halmazállapot összefüggéseit az alábbi táblázat segítségével!

	cseppfolyós	légnemű	szilárd
eső			
ónos eső			
hó			
havas eső			
jégeső			
harmat			
zúzmara			

	cseppfolyós	légnemű	szilárd
dér			
pára			

☺ 8. Állítsd fokozati sorrendbe a következő kifejezéseket!

eső, vihar, zivatar, felhőszakadás, zápor, szemerkél, szakad, zuhog, ömlik, csepereg, esik

◆ 9. A szél melyik típusára igazak az alábbi megállapítások?

Felborzolja a tó vizét, rázza a fák leveleit:

A fák gallyait is mozgatja:

Az álló vízben hullámokat kelt, fák kisebb ágait is mozgatja:

Meghajlítja a fatörzseket, letöri az ágakat:

Eltöri a fákat, lesöpri a cserepeket:

10. Kösd össze a forgószelek különböző elnevezéseit az adott helynevekkel!

tornádó Ázsia

tájfún Közép-Amerika

hurrikán Észak-Amerika

11. Párosítsd az alábbi témákat a szöveg bekezdéseivel!

az évi csapadékmennyiség hazánkban:

hazánk éghajlata:

hazánk hőmérséklete:

hazánk jellemző szélirányai:

a napsugárzás:

◆ 12. Határozd meg röviden az egyes bekezdések témáját!

1.
2.
3.
4.
5.

Rövid ideig önállóan, majd az első szakértői csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

13. Szótár segítségével értelmezd az alábbi, ismeretlen fogalmakat!

kontinentális:

középhőmérséklet:

mediterrán:

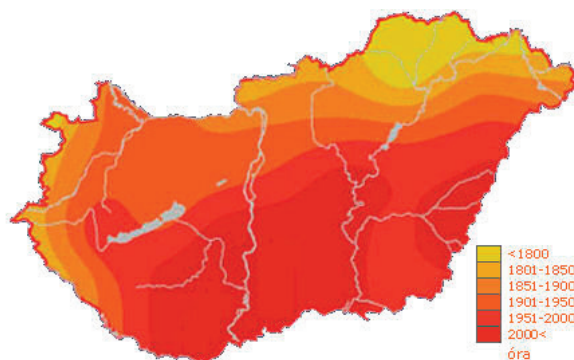
14. Keresd ki a napsütéses órákhoz tartozó értékeket a szövegből és a táblázatból, majd a térkép segítségével párosítsd az értékeket a helynevekkel!

2200–2100:

2100–2000:

2000–1900:

1800:

Rövid ideig önállóan, majd a második szakértői csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

- ◆ 18. Készíts mérési jegyzőkönyvet az általad mért hőmérsékleti adatok és a következtetések dokumentálására!

Hőmérséklet a talajszinten:

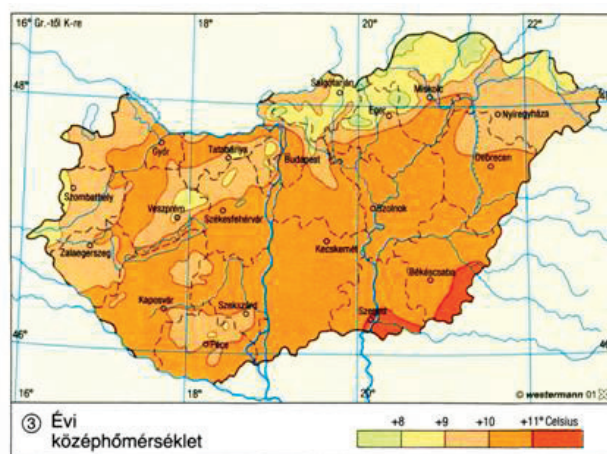
Hőmérséklet a talajszint felett fél méterrel:

Hőmérséklet a talajszint felett két méterrel:

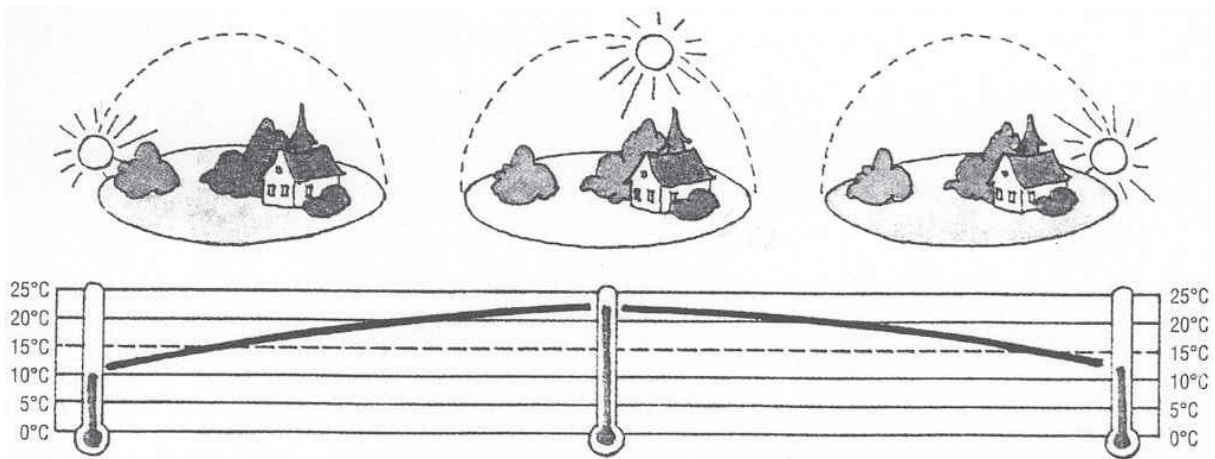
Következtetések: *a hőmérséklet a talaj felszínétől felfelé haladva fokozatosan nő, mert a meleg levegő felfelé áramlik*

- 19 A tematikus térkép és a szöveg, valamint az internet segítségével töltsd ki a táblázatot!

Terület neve:				
Januári hőmérséklet				
Júliusi hőmérséklet				

☺ 20. Az ábra alapján válaszolj a következő kérdésekre!

Milyen időpontban végezték az egyes méréseket?

Az adatok alapján mennyi a napi középhőmérséklet?

Mekkora a napi hőingás, vagyis a legmagasabb és a legalacsonyabb érték közötti különbség?

Miért fehér színű és miért van 2 m magasan a hőmérséklet mérésére szolgáló házikó?

21. Készíts grafikont a hőmérséklet és a tengerszint feletti magasság összefüggéseinek ábrázolására! Keresd ki a helységek tengerszint feletti magasságának értékét!

Szeged: 11,4 °C

Szolnok: 10,5 °C

Kékes: 6 °C

◆ 22. Egy hegyi kirándulás tapasztalatait és a szöveg információit felhasználva oldd meg a következő feladatot!

A hegytetőn 2000 m magasságban 0°C-ot mértünk. Hány fok lesz a menedékháznál, ami 900 méteren található? Számításodat a szöveg alapján indokold!

23. Oldd meg az előre megadott megfigyelési naphoz kapcsolódó feladatokat!

Mennyi volt a megfigyelt nap napi középhőmérséklete?

.....

Mennyi volt a megfigyelt nap napi hőingása?

.....

Jelöld az adott napra jellemző napsugárzást a nemzetközi jelek közül kiválasztott ikonnal!

◆ Készíts jelmagyarázatot az egyes ikonokhoz!

○:

⊗:

●:

☺ 24. Készíts szóbeli elbeszélést könyvtárhasználat segítségével! A következő két cím közül választhatsz:

A hőmérő története (Ki találta fel, mikor, és hogyan?)

A hőmérséklet mérésére használt más mértékegységek

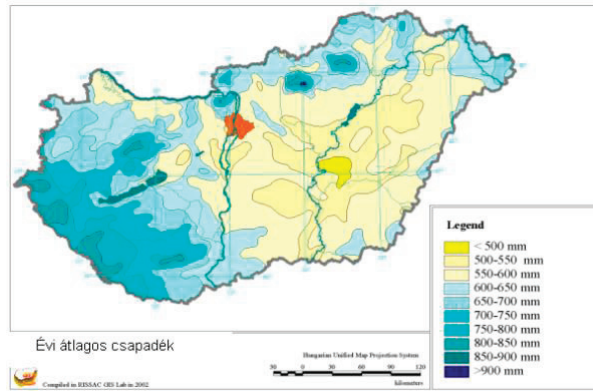
Rövid ideig önállóan, majd a harmadik szakértői csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

25. A tematikus térkép és a szöveg alapján válaszolj a következő kérdésekre!

Melyik hazánk legszárazabb része?

Melyik hazánk legcsapadékosabb része?

Melyek az év legcsapadékosabb hónapjai?

Mitől függ a csapadék mennyisége hazánkban?

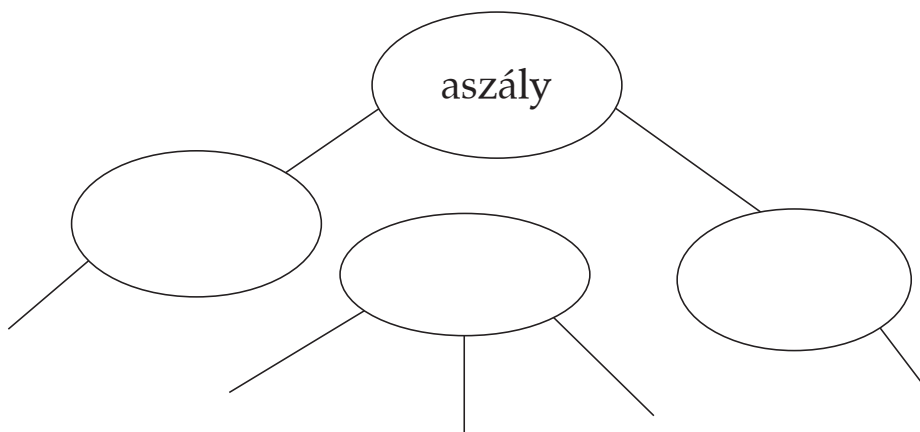
Mitől függ a csapadék mennyisége hazánkban?

Mi az aszály következménye?

Hogyan függ össze egymással a napsugárzás és a csapadék párolgása?

.....

26. Rendszerezd a bekezdés egyik kulcsszavához kapcsolódó információkat fűrtábra készítésével!

☺ 27. Készíts tudósítást egy természeti katasztrófáról vagy szélsőséges időjárásról!
Az alábbi témák közül választhatsz:

Tudósítás egy árvíz sújtotta területről vagy
Tudósítás a tavaszi belvizekről

28. Állapítsd meg, hogy igazak-e a csapadékról szóló bekezdésre vonatkozó állítások! A hibás mondatokban húzd alá a hibát és javítsd ki!

A Medárd napjához fűződő hiedelem valóságalapja a nyugat felől érkező páradús légtömegek megrekedése.

.....

Ha 500 mm alatti a csapadék mennyisége, aszályról beszélünk.

.....

Dél felé haladva nő a csapadék mennyisége.

.....

A csapadék mennyisége összefügg a felszínformákkal, de nem függ össze az éghajlati hatásokkal.

.....

A síkságok csapadékosabbak a dombságoknál és a hegységeknél.

.....

Hazánk legcsapadékosabb területein a csapadék mennyisége elérheti a 800 mm-t is.

.....

◆ 29. Készíts piktogramokat a csapadékfajták ábrázolására!

eső:

hó:

köd:

◆ 30. Készíts mérési jegyzőkönyvet az általad mért csapadékmennyiség adatainak dokumentálására!

- ◆ 31. Keresd ki a szövegrész földrajzi neveit! Milyen helyesírási szabályokat tudsz megfogalmazni az írásmódjukra vonatkozóan? Írd le a tulajdonnevekből „-i” képzővel képzett mellékneveket!

Földrajzi nevek:

Szabály 1.:

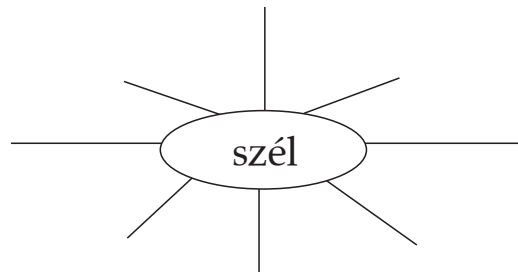
Szabály 2.:

„-i” képzős melléknevek:

Rövid ideig önállóan, majd a negyedik szakértői csoporttal közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

- ◆ 32. A szövegben olvasottak alapján határozd meg a szél fogalmát!

33. Keresd ki a bekezdés kulcsszavait és az előzetes ismereteid felhasználásával rendszerezd a szélirányokat az alábbi ábra kiegészítésével! A térkép segítségével karikázd be, hogy melyek a hazánkra leginkább jellemző típusok!

34. Foglald össze az alábbi táblázatban a két szélirány magyarországi jellemzőit! A következő szempontok alapján dolgozz: hol jellemző, honnan érkezik, mit szállít.

északnyugati szél	északkeleti szél

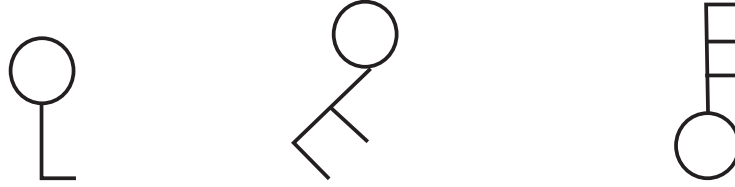
35. Nézz utána a könyvtárban, hogy mi lehet a szél szerepe a megadott szempontok szerint! Töltsd ki a táblázatot!

Szempont	A szél szerepe
időjárás	
növények	
földfelszín	
energia	
élelmiszeripar	
közlekedés	

- ◆ 36. Hasonlítsd össze a szél- és a hőerőműveket az alábbi szempontok alapján: energiaforrás, hely, környezetromboló hatás, élettartam. A megoldás szemléltetéséhez készíts T-táblázatot!

☺ 37. Érvelj röviden a szélérőművek használata mellett!

38. Mit jelenthetnek az alábbi nemzetközi piktogramok? Milyen szempontok jelölésére alkalmasak?

szempontok:

◆ 39. Készíts mérési jegyzőkönyvet az általad mért szélirányra és szélereősségre vonatkozó adatok dokumentálására!

Szélirány:

.....

Szélereősség:

.....

◆ 40. Keresd ki a szövegrész földrajzi neveit! Milyen helyesírási szabályokat tudsz megfogalmazni az írásmódjukra vonatkozóan? Írd le a tulajdonnevekből „-i” képzővel képzett mellékneveket!

Földrajzi nevek:

Szabály 1.:

Szabály 2.:

„-i” képzős melléknevek:

Oldjátok meg közösen az alábbi feladatokat!

☺ 41. Készíts időjárás-jelentést a piktogramokkal megadott jellemzők alapján!

.....

.....

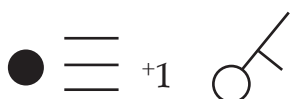
.....

.....

.....

.....

.....

.....

◆ 42. Összesítsétek és ábrázoljátok prezentációs formában a mérési jegyzőkönyvek adatait a napi időjárás jellemzőinek szemléltetésére!

ÉRTÉKELŐLAPOK

1. Egészítsd ki az alábbi egyéni értékelőlapot, és töltsd ki a táblázatot!

1.1. Mondatkiegészítés

A legfontosabb dolog, amit megtanultam

.....

Ami a leginkább tetszett.....

.....

Ami leginkább problémát okozott

.....

Akitől a legtöbbet tanultam

.....

Amit még szeretnék tudni a témáról

.....

1.2. Táblázat kitöltése:

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
A fűrtábra készítésében sok hasznos ötlettel vettem részt.			
Figyelmesen elolvastam a rám eső szövegrészeket.			
Átgondoltam, hogyan építsem fel mondanivalómat, hogy társaim minél jobban megértsék.			

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
Figyelmesen meghallgattam a többiekét.			
Rákérdeztem arra, amit nem értettem.			
Aktívan vettem részt a gyakorlati feladatokban.			

2. Egészítsd ki az alábbi csoportértékelő lapot!

A csoport neve:

A csoporttag neve:

Ma dolgozott a leghatékonyabban a csoport jó teljesítményéért.

Ma volt a legeggyütműködőbb.

Ma volt a csoport vezetője.

Ma nagyon jó hozzászólásai voltak.

Ma magyarázata volt a legvilágosabb.

Csoportunk jól csinálta

A csoport munkájában problémát okozott

.....

Hogy jobbak legyünk, figyelnünk kell arra, hogy

.....

KÖRNYEZETÜNK VESZÉLYEI ÉS VÉDELME

Hazánk éghajlata állandó **változás** alatt áll. Ezt a változást a Földünket érő kedvezőtlen hatások okozzák (felmelegedés, szárazság, ózonlyuk, áradások, erdőtüzek, földrengések), amelyek előidézője az ember. Az életünket megkönnyítő fejlett technológia az emberiség ellen fordulhat, ha sürgősen nem teszünk ez ellen valamit.

2005. február 16-án életbe lépett a **kiotói jegyzőkönyv**, amely meghatározza az egyes országok szén-dioxid kibocsátását. Ez a gáz felelős elsősorban az **üvegházhatás** kialakulásáért, a légkör fokozatos felmelegedéséért. Az egyezményt 55 ország, köztük Oroszország és az Amerikai Egyesült Államok is elfogadta. A legborúlátóbb jóslat szerint csupán 10 évünk van a változtatásra, vagy az ember végleg elpusztítja önmagát és környezetét. 1998 után az elmúlt három évben mind melegebb lett a hőmérséklet. A legelső feljegyzett **forróság** 1998-ban volt, majd 2002-ben, 2003-ban és 2004-ben. Régóta beszélnek a sarki **jégréteg vékonyodásáról**, a leváló jéghegyekről is. Napjaink másik fontos problémája a **Golf-áramlás** esetleges változása, amely egy új jégkorszakot hozhat. 2004-ben az éves közép-hőmérséklet a Földön 14 fok volt,

amely másfél fokkal meghaladja az átlagos értéket. A legszembetűnőbb adat, hogy 1750-től napjainkig a Föld átlaghőmérséklete 0,8 fokot emelkedett, ebből 0,6 fokot az elmúlt ötven évben. Tehát Földünket a **globális felmelegedés** veszélye egyre jobban fenyegeti.

Az emelkedő hőmérséklet és a **szárazság**, valamint a visszatérő **aszályok** miatt sok területet fenyeget az elsivatagosodás. Ausztráliában az **ózonlyuk** és az **erdőtüzek**, Ázsiában és Afrikában a még szárazabb levegő jelentheti a fő problémát. De Európa déli részét sem kíméli a pusztítás. Az **áradások**, az erdőtüzek nagy gondot jelentenek már ma is. Az amerikai kontinensen is mind gyakoribbá válnak az áradások, a szárazság és az erdőtüzek. Az Ázsia keleti részén tapasztalható **földmozgások** eddig még sosem látott emberi és természeti **katasztrófákhoz** vezettek.

Sok tehát az intő jel. Ha nem akarjuk, hogy az emberiség tovább pusztítsa önmagát, mielőbb **konkrét** lépésekre van szükség. Ezeket a lépéseket minden félnek a saját érdekeitől függetlenül az emberiség fennmaradásáért meg kell tennie, mert „A természet törvényeinek megsértésére nincs bocsánat.” (Paul Erlich).

FELADATLAP

Oldjátok meg közösen az alábbi feladatokat!

☺ 1. A cím alapján miről fog szólni a szöveg?

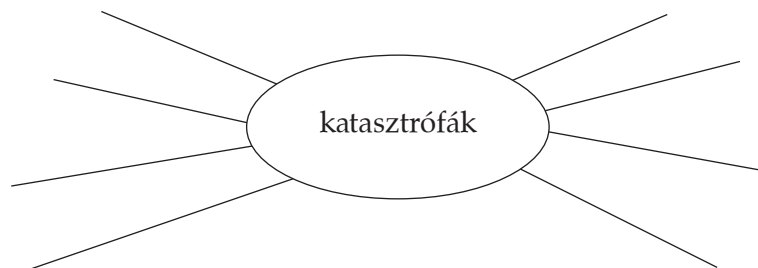
2. Melyik alcím fogalmazza meg leginkább a szöveg várható tartalmát, és miért?

Katasztrófák a világban
A globális felmelegedés
Veszélyben az emberiség
A környezetet pusztító erők

3. Fogalmazz alcímet a szöveghez, amely legjobban kifejezi a várt tartalmat!

.....

4. Készíts jelentéstérképet az általad ismert természeti katasztrófákról!

5. Előzetes ismereteid alapján magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

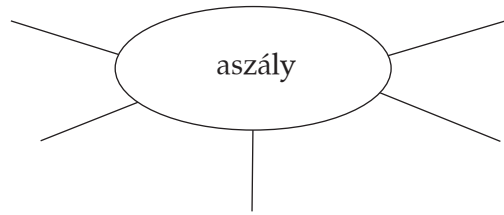
éghajlat:

szén-dioxid:

jégkorszak:

aszály:

- ◆ 6. Ábrázold mindazt, ami a fenti fogalmakról eszedbe jut!

- ◆ 7. Sorold fel a hazánkat veszélyeztető katasztrófhelyzeteket és gyűjtsd össze, milyen okai lehetnek kialakulásuknak!

helyzet:

okok:

helyzet:

okok:

helyzet:

okok:

helyzet:

okok:

- ☺ 8. Foglald össze egy mondatban, miről szól a második és a harmadik szövegrész!

Az első csoport tagjaival közösen oldd meg az alábbi feladatokat!

- ◆ 9. Szótár segítségével értelmezd az alábbi fogalmakat!

üvegházhatás:

technológia:

globális:

14. Szótár segítségével értelmezd az általad olvasott szövegrész új fogalmait!

elsivatagosodás:

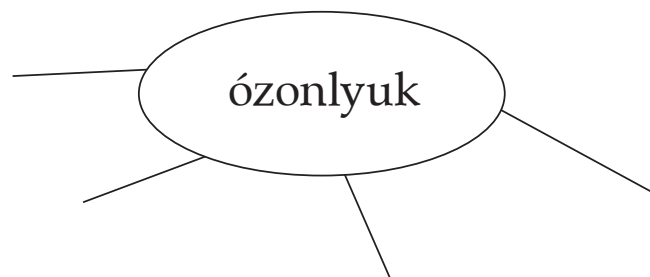
ózonlyuk:

konkrét:

- ◆ 15. A szöveg alapján töltsd ki a táblázatot! Párosítsd a földrészeket veszélyeztető jelenségeket az egyes területekkel! Egészítsd ki a táblázatot az általad ismert, de a szövegben nem szereplő veszélyekkel!

	Ausztrália	Ázsia	Afrika	Európa	Amerika
ózonlyuk					
erdőtűz					
szárazság					
áradás					
földrengés					

16. Mutasd be fűrtábra készítésével a veszélyt hordozó jelenségek következményeit! Használd a könyvtárat!

Az első stábbal közösen oldd meg a következő feladatot!

- ☺ 17. Készítsetek tudósítást egy televíziós stáb tagjaiként egy szökőár pusztításáról! Használjátok az alábbi szempontokat!

Hol tartózkodik a stáb?
Kik dolgoznak a mentésben?
Hogyan védik a környező településeket?
Milyen mértékű az okozott kár?
Kik és milyen adományokat gyűjtenek?

A második stábbal közösen oldd meg a következő feladatot!

- ☺ 18. Készítsetek tudósítást egy televíziós stáb tagjaiként egy földrengés pusztításáról! Használjátok az alábbi szempontokat!

Hol tartózkodik a stáb?
Kik dolgoznak a mentésben?
Milyen erősségű volt a rengés?
Várhatóak-e utórengések?
Milyen mértékű az okozott kár?
Kik és milyen adományokat gyűjtenek?

A harmadik stábbal közösen oldd meg a következő feladatot!

- ☺ 19. Készítsetek tudósítást egy televíziós stáb tagjaiként egy szélvihar pusztításáról! Használjátok az alábbi szempontokat!

Hol tartózkodik a stáb?
Milyen kép tárul a tudósítók elé?
Kik és hogyan dolgoznak a mentésben, hogyan mentik a házakban és a járművekben rekedt embereket?
Hogyan mentik a sebesülteket?
Felhívás: senki ne induljon útnak!

A negyedik stábbal közösen oldd meg a következő feladatot!

- ☺ 20. Készítsetek tudósítást egy televíziós stáb tagjaiként egy erdőtűz pusztításáról! Használjátok az alábbi szempontokat!

Milyen képet mutat a leégett erdő?

Mekkora volt a pusztítás (faállomány, állatok)?

Mi okozta, okozhatta a tüzet?

Hogyan próbálják megfékezni?

A tűzrakásra vonatkozó intelmek

Oldd meg önállóan az alábbi összefoglaló feladatot!

21. Ellenőrző feladat

Az órán tanultak alapján fogalmazz meg néhány intelmet a következő vész-helyzetekre!

	Mit tegyünk?	Mit ne tegyünk?
szökőár		
földrengés		
szélvihar		
erdőtűz		

ÉRTÉKELŐLAPOK

1. Egészítsd ki az alábbi egyéni értékelőlapot, és töltsd ki a táblázatot!

1.1. Mondatkiegészítés

A legfontosabb dolog, amit megtanultam

.....

Ami a leginkább tetszett.....

.....

Ami leginkább problémát okozott

.....

Akitől a legtöbbet tanultam

.....

Amit még szeretnék tudni a témáról

.....

1.2. Táblázat kitöltése:

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
A fűrtábra készítésében sok hasznos ötlettel vettem részt.			
Figyelmesen elolvastam a rám eső szövegrészeket.			
Átgondoltam, hogyan építsem fel mondanivalómat, hogy társaim minél jobban megértsék.			

SZEMPONTOK	IGEN	RÉSZBEN	NEM
Figyelmesen meghallgattam a többiekét.			
Rákérdeztem arra, amit nem értettem.			
Aktívan vettem részt a gyakorlati feladatokban.			

2. Egészítsd ki az alábbi csoportértékelő lapot!

A csoport neve:

A csoporttag neve:

Ma..... dolgozott a leghatékonyabban a csoport jó teljesítményéért.

Ma volt a legeggyütműködőbb.

Ma volt a csoport vezetője.

Ma nagyon jó hozzászólásai voltak.

Ma..... magyarázata volt a legvilágosabb.

Csoportunk jól csinálta

A csoport munkájában problémát okozott

.....

Hogy jobbak legyünk, figyelnünk kell arra, hogy

.....